

ΘΡΑΚΗ. "Οκτωβριος... η τραγωδία του θρακικού κάμπου αυτού πλέκεται γύρω από τους έλιγμούς του Έβρου. Γιατί δεν είναι έλιγμοί αυτοί. Είναι σπαθίς που σπαθίζουν και πετοκόβουν το θρακικό κάμπο...

Είπε ο παλιός Θρακιώτης: — "Ο Έβρος, άλλοι μ'ε βίβα κι' άλλοι μ'ε δίκαιε...

Πράγματι αυτό γίνεται. Μέχρι τινός ο Έβρος γάνεται μακρύτερο από βάθος κι' άφινει ο' έμας έναν άπλόχωρο κάμπο. Ξαφνικά όμως σαν ύπουλος βίας αποσπικτή η γη βγαίνει μακρύτερα μας και κυλάει τα νερά του πλάι πλάι στη σιδηροδρομική γραμμή. Στην περιφέρεια του Σουφλίου π. χ. ci έλιγμοί του δεν είναι έλιγμοί τόν ένος εύλογη μένου ύ γρο ο στοιχείου που κυλάει στην άγκυλιά της γης. Γι' αυτό φοβερές γαταγινές πού πέφτουν ματωμένα έπάνω στην πλοσία η ή και την σαβίζου και την πετοκόβουν άλόπητα. "Ο Σουφλιώτικος κάμπος", είναι από τά λίγα πράσινα όράματα πού έχει ν' άντικρίση κανείς έπάνω στη γη. Τόν χαϊρούμαστε από μακριά, κι' όσο πλησιάζουμε τόν χαϊρούμαστε άκόμα περισσότερο. "Ο μαρεώνας του είναι χαρά Θεού. Είναι εύθυγραμμισμένοι, περιποιημένοι. Οι μουριές τους είναι δένδρα σωητάμένα, γερά, καταπράσινα" και άπλώνονται στις τέλειωσες σειρές τόν σαν νύξες καμωρατές.

"Ο παλιός Θρακιώτης μ'ε λέει — Πενήντα χρόνια έτσι τα θυμάμαι αυτά τα δένδρα. Δεν γράζουν ποτέ. Δεν μ'ε φαίνεται άκρίστευτη ή πληροφορία του. Οι Σουφλιώτες είναι οι καλύτεροι ησκούλο- παραγωγοί τού κόσμου. Και ή τέχνη τους, ή ύπεροχή τους, τó ρεκόρ τους φαίνεται από τούς μαρεώνας τών. Έχουν διαλέξη έχουν κατορθώσει να δημιοουργήσουν έναν τύπο μουριάς βεωθή που χρόνια και χρόνια δεν γηράκει και τó φύλλο τους είναι άβρο και άφράτο.

ΑΛΛΑ Ο ΕΒΡΟΣ... "Αλλ' όσο να τόν χαρούμε τόν κάμπο τού Σουφλίου είμαστε άναγκασμένοι να τόν κλάψουμε. "Ο Έβρος με μιά άλόπητη, γαταγιά τού τόν πετοκόβει και

μ'ε τόν παίρνει. Τό καλύτερο μ'ερό: τó δίνει στη Τρυχκία. Από τó Σουφλί κι' έπάνω ο Έβρος άρχίζει νά παίξη κυνηγητό με τó τραίνο και νά μ'ε παίρνη τόν κάμπο. Έκ χωριστάς

πού είναι στην περιφέρεια αυτή άριστερά της γραμμής, μοιάζουν σαν τρομαγμένα. Τρομάζουν άπό τήν τρομερή ύψη γαταγυ νά πού έπωσε στη γή τους και έτρεξαν να σκαρφαλώσουν στα ριζά τού βουνού.

Κοντά στο χωριό Μάνδρα ο έλιγμός θάβει στο μεγαλύτερο βάθος κι' έπειτα ο Έβρος σαν νά μετανοιώσει για ότι μ'ε πηρε άρχίζει ν' άπομακρύνεται, άφινει τó κυνηγητό του με τó τραίνο και μ'ε, τά παίξη με τίς λιτιές πού γέρνουν και τού κάνουν σινιάλο κάμπου εκεί μακριά στο βάθος. Τό αποτέλεσμα είναι νά μ'ε άφινει μιά άπλόχωρη άγκυλιά κάμπου...

ΤΑ ΘΡΑΚΙΚΑ ΕΛΗ. Μ'ε τόν έλιγμό πού κάνει ο Έβρος από τó χωριό Μάνδρα μ'ε χαρίζει είπαμε μιά άγανή έκταση κάμπου. Άλλά ή έκταση αυτή τó χειμώνα δεν σπέρνεται. Τήν πλημμυρίζουν τά νερά και τήν μεταβάλλουν σ' ένα άπέραντο έλος. Τήν σπέρνουν μόνο όψιμα και δίνε μιά πλούσια έσοδεία. Οι χωρικοί βλέπουν τήν πλοσία γη από τά παράθωρα τού γεωονικού βαγονιού τής γ' θέσεως με βλέμμα λατρείας και λένε με βαθύ καμό: — "Αχ και νά γινότανε άπο- θρηνατικά έργα...

Σημειώτεον ότι αυτή ή περιφέρεια δεν είναι ή μόνη πού τήν πατάει τó νερό και τήν γεμίζει έλη. Τό ίδιο γίνεται και στην περιφέρεια θπου τó χωριό Τειχίον, Τάρσιον και άλλα. "Εκεί τó χειμώνα έρχεται τόσο νερό στον κάμπο, πού τά χωριά αναγκάσθηκαν νά μεταποθεούν γιατί δεν μπορούν νά ύποφέρουν τήν ζωή τών άμφιβίων...

Σ' όλες αυτές τίς περιφέρειες ένας είναι ο καμόσ. Να γίνουν έργα στον Έβρο πού θα τόν

7. Μανωλάκης Θ. Μ. Δω. 1936

περιακέψουν τήν κοίτη του κι' από έν μ'ερί φθόροποιό στοιχίτα θα τόν κάνουν όλότεια άγασοποι...

Βεβαίως, ή έκτέλεσις έργων άπο θρηνατικών και άρρευτικών στον Έβρο είναι μιά μεγάλη ύπόθεσις. Έν τώ μεταξύ όμως και μ'ερί πού θα άνατείλη ή εδύχης εκείνη η έρέρα και ν' άδεικνυται νά γίνη πρόχειρα κάτι. Τό κάτι αυτό είναι ή επένδυσις τής δικής μας άδχης με δένδρα και προπαντάν με φτελιές και μετίεις. "Η δική μας άχρη είναι όλόγυμνη ένώ ή τουρκική ύφάνεται σαν άστροσπαρ τó με τά πυκνά δένδρα. Τά δένδρα τής αυτά σχηματίζουσιν όρια και ο Έβρος όταν φουγκώνεται ειδική μεριά. Κι' όχι μόνο έχ. η. λ. ι. ζει άλλα κάπου κάπου σέ ώρισμένα σημεία αλλάζει κοίτη βαθυηό και μ'ε παίρνει έσφαός...

ΤΟ ΘΟΥΡΙΟΝ ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΠΟΝΙΑ ΤΟΥ. "Ο Έβρος μ'ε πλησιάζει πάλι και συνεχίζει τó κυνηγητό του με τó τραίνο. Κάποτε άντικρίζουμε τó γραφικό δράμα τού Διδυμότηιου. Τό τραίνο κάνει πώς θέλει νά ξεφυγή από τó κυνηγητό κάνοντας μιά στροφή άριστερά, αλλά πειό πέρα απ' τó Διδυμότηιό ο Έβρος τó έσναβρίσκει. Γίνεται γαλαντόμο πάλι και μ'ε έναν έλιγμό με τώ χαρίζει κάμπο, αλλά υπό Πόθει φαίνεται πάλι σαν νά μετανοιώσει. "Ο παλιός Θρακιώτης πάλι μ'ε λέει: — Κι' έδώ ο Έβρος μ'ε άδ κάει...

Στό Πόθει μιά γέφυρα τόν τυλίγει σαν ζώνη πολυτελείας. Είναι ή μεγάλη σιδερένια γέφυρα τής γραμμής Κωνσταντινουπόλεως. Κούτ'ετα τά νερά του. Διατρέχουμε με τó βλέμμα μας τόν ρουό του. "Ο Έβρος κυλάει βουβός, σοβαρός, άδιάφορος για τά ανθρώπινα, άνύποπτος για τó ρόλο πού έπαιζει στη διπλωματία και για τó ρόλο πού παίζει στην ροθεοσία δύο λαών. "Από τó Πόθειον κάτι πέρα κάνει τó αντίθετο πού έκαμνα έως τώρα. Μ'ε δίνει κάμπο άντι νά μ'ε παίρνει. Είναι ο κάμπος μας από δώ κι' έπάνω χαρά Θεού.

Συνέντευξις εις τήν Αθηναϊκήν.

Ο ΕΒΡΟΣ Γιάννη Ταχογιάννη

Μπορεί να γίνη ο Νεϊλος της Θράκης.

Μαυδομή' 01.
6842 1736

ΘΡΑΚΗ, 'Οκτώβριος.— Η διαδρομή από 'Αλεξανδρουπόλεως μέχρι 'Ορμενίου δεν είναι μια άπλη διαδρομή. Είναι ένα έπος. Μάλιστα ένα έπος που έδω τό διαστήσει μια αλληλουχία από χαρούμενα ήλιόλουστα και καταπράσινα ειδύλλια, εκεί τό πλακόβια με τό βαρύ ίσκιω της μιά μοίρα τραγωδίας.

Πρέπει να έχετε μαντέψει πειό είναι τό στοιχείο που κάνει την άπλη αυτή οισηροδρομική διαδρομή μιά παίρνη τέτοια σημασία. Είναι ο 'Εβρος.

Τη διαδρομή από 'Αλεξανδρουπόλεως μέχρι 'Ορμενιάδα, την κάναμε πριν πιάσουν τα πρόσρα φθινοπωρινά έργη του 'Οκτωβρίου. Την κάναμε μιά ζεστή και χαρούμενη ημέρα τόν πρώτων εβδομάδων του Σεπτεμβρίου. Τό τραίνο άρχισε μιά φρουμαζή και νά φεύγη μέσα σ' ένα άπλόχωρο εύφορότατο κάμπος, που ήτανε χαρά Θεού. 'Ο 'Εβρος δεν φαίνότανε άκόμα άλλα τό μαντεύσαμε. Τόν έφαν ταζόμεθα σάν ένα πελώριο αλόπο που τόν κρατούσε σ' έδρατα χέρια του ο Θεός και ράντιζε με τά νερά του και γονιμοποιούσε τη θρακική γή.

Δέν τόν βλέπαμε άκόμα τόν 'Εβρο άλλα βλέπαμε τά έργα του, είχαμε μπροστά σ'ά μάτια μας τά θαύματα του. Ένας χαρούμενος κάμπος γέρνει επάνω στην όγρ'α κοίτη του, όπως γέρνει τό κορμί μιάς θραφερής γυναίκας επάνω σ' ένα ήράκλειο σιταβρό μπράτσο. Καταπράσινα χωράφια σχηματίζουν ένα καταπράσινο άπεραντο χαλί, που επάνω του είναι κεντημένα ατέλειωτα ειδύλλια της άγροτικής ζωής.

Ο ΝΕΪΛΟΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Πόσοι όμως από τούς ανθρώπους της σημερινής γενεάς ξαίρουνε την ιστορία του γονιμοποιού αυτού οτιχείλου. Πόσοι ξαίρουν τό θρόλο του 'Εβρου; 'Ελάχιστοι ά' όχι κανείς...

Στό βγόνι της α' θέσεως, όπου είμαστε σιβαζόμενοι άνθρωποι άμφοτέρων τών φύλων, σάν τίς κόττες σ'έ φορητό κοτέτσι τους, (άχ καυμένη εταιρεία τών θρακικών σιδηροδρόμων) είμαστε τυχεροί νάχουμε πλάι μας ένα παλιό θρακιώτη. Κι' απ' αυτόν άνοουμε την ιστορία του 'Εβρου. Ένψ τό τραίνο γλυστράει και φεύγει, ο κάμπος, ο πλώσιος, ο καταπράσινος θρακικός κάμπος μ'ας διηγείται τό θρόλο του 'Εβρου. Κι' ο παλιός θρακιώτης που κάθεται εις τό πλάι μας μεταφράζει τη βουβή αφήγησι του κάμπου σέ λόγια:

— Βλέπετε τ'ε θαύματα που κάνει ο 'Εβρος; Σ'ας προκαλεί τό θαυμασμό, αυτό τό άπεραντο,

κάμπου; Τι είν' αυτό; 'Ο 'Εβρος θά μπορούσε να κάνει άκόμη μεγαλύτερα θαύματα. Θά μπορούσε νά γίνη ο Νεϊλος της 'Ελλάδος. 'Ο κάμπος της Θράκης θά μπορούσε νά μεταβληθ'ε σέ γή 'Επαγγελίας. Θά μπορούσε νά γίνη ένας μεγάλος και πλουσιώτατος σιτοβολών της 'Ελλάδος.

ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΗΤΑΝ ΠΛΩΤΟΣ

— Πω; θά έγίνετο αυτό; — Θά έγίνετο, αν ο 'Εβρος γινότανε όπως ήτανε πριν. Διότι πρέπει να ξαίρετε πώς ο 'Εβρος δεν ήτανε έτσι μιά φορά. Ήταν μεγάλος και πλατύς και βαθός, όπως είναι τά περισσότερα παλιά, ιστορικά ποτάμια της Βαλκανικής. Ήτανε πλωτός. Ποταμώτατος και σέπια τόν διέσχιζαν. Ή ευλεία της Ρωμανίας και ένα σωρό άλλα είδη, έρχότανε με τόν 'Εβρο. Οι παλαιότεροι τό θυμούνται αυτό. 'Αλλά

έδώ και σαράντα χρόνια ο ποταμός άρχισε νά ρηχάνει. Γέμισε άμμο. Γι' αυτό και δεν χάρει πειά τά νερά του τόν τροφροδοτούν. Ξεχειλίζει, σπέρνει, κ' αντί νά εφορμάσει καταστρέφει...

ΑΡΧΑΙΤΙΚΑ ΈΡΓΑ

Και ο παλιός θρακιώτης λέγει:

— 'Ο 'Εβρος πρέπει νά έανγκνη όπως ήτανε πριν. Πρέπει νά γίνη ή έκβάθυνσί του και νά έπακο λουθήσουν αρχαιτικά έργα, που θά γονιμοποιήσουν τόν κάμπο της Θράκης μέχρι τέτοιου σημείου ώστε νά μεταβληθ'ε σέ γή 'Επαγγελίας...

Πόσους άλλους δεν έχω ακούσει νά μιλάν για κατασκευή αρθευτικών έργων σ'όν 'Εβρο. Κούταξα μιά σιγμ'η τά μάτια του παλιού θρακιώτη. Για καν άπ' τη συγκίνηση. 'Ισως και νάταν διακρουσμένα. 'Ετσι καλόκιων τά μάτια όλων τών κατοίκων του θρακικού κάμπου όταν μιλάν για τό ζωοδότη νερό. Για τόν 'Εβρο. Μ' έση λαχτάρα αντικρίζουν τά χελιδόνια όταν φέρνουν την άνοιξη, τά τέκνια της θρακικής γής, μ'άλλη τόση λαχτάρα θ' αντικρούσαν τό μακρό καμηλίσιο λαμό της πρώτης φαγανας που θά σαλειψη επάνω απ' τά νερά τού ποταμού. Γιατί θ'θαν ο λαμός του παράξενου πουλιού που θά φέρη στή γή τους κάτι περισσότερο από μιά άνοιξη. Μιά αιώνια άνοιξη φορτωμένη πλουσιοπώρα με όλα τά προϊόντα του άνθρωπινου μόχθου, ξεχειλισμένη απ' όλα τά δώρα του Θεού...

ΤΟ ΕΙΔΥΛΛΙΟ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

— Όσο δεν βλέπουμε τόν 'Εβρο

είναι ο γονιμοποιός κρουνός που σπορίζει τά αγαθά. Ειδύλλια μ'ας τριγυρίζουν. Τά ατέλειωτα ειδύλλια τού γονιμου θρακικού κάμπου. 'Από τη στιγμή όμως που τόν αντικρούουμε πειά νά είναι ο γονιμοποιός κρουνός, 'Από τη στιγμή που έρχεται και πλεуρίζει τό τραίνο ο 'Εβρος γίνεται ήρωσ τραγωδίας. Μιάς τραγωδίας εθνικής.

Τά χωρικά τ' άρχίζει με φωνή βαρυτόνου ο παλιός θρακιώτης που κάθεται πλάι μας μέσα σ'έ κοτέτσι—βγάνοι:

— 'Ο 'Εβρος, λέει, άλλοθ' μ'ας χαρίζεις κι' άλλοθ' μ'ας άδικάεις...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΥΡΙΟΝ: 'Ο 'Εβρος και οι ελιγμοί του.— Άλλοθ' μ'ας δίνεις πλοσιους μερίδες κι' άλλοθ' μ'ας κερβι νυσταγείς. 'Ερμάρτα γονιμου κάμπου. Ξελάβαρα με τις γυναίκες σου.— Τό Άργος της Θράκης.— Τό Γούριον με τά σπένι—βάζματα. Τά μουρδεένδρα του Σουφλιού που δεν γερνάν κλπ. κλπ.